

Icke-elementaristiska ämnen

Förslag till ny timplan

I detta avslutande kapitel ska jag föreslå en ny timplan för andra halvan av grundskolan, första delen i sekundärundervisningen. Jag ska även presentera analyser av några kärnämnen liksom korta redogörelser för vad de nya ämnen jag föreslår kan innehålla.

Sekundärundervisning brukar innefatta de högre årskurserna i grundskolan (högstadiet) och gymnasiet. I denna skrift har jag inte behandlat gymnasiet. Det lyder under andra förutsättningar än undervisningen i högstadiet. Till gymnasiet har eleverna valt en inriktning, det är inte på samma sätt som i högstadiet obligatoriskt. I högstadiet finns visserligen viss valfrihet när det gäller vissa kurser men i stort är alla ämnen "påtvungade" eleven. Därför är ofriheten i högstadiet mer akut när det gäller urvalet ämnen. Det gör det mer angeläget att diskutera och analysera sekundärundervisningen i högstadiet.

Dessutom har gymnasiet varit föremål för mer nytänkande i icke-elementaristisk riktning. I gymnasiet har utvecklingen gått snabbare, kanske för att lärare och skolplanerare har en större möjlighet att anpassa undervisningen efter egna önskemål. Inom ramen för undervisningsskyldigheten kan mycket självständig planering förekomma som gör undervisningen mer skild från traditionell pedagogik, i första hand, men också i form av nya ämnen.

Dock är detta inte möjligt att genomföra i stor skala, kursplanen tillåter det inte, den måste följas i stort. Över huvud taget kan inte några stora förändringar genomdrivas på lokal nivå. Man kan tala om en detaljstyrning av undervisningen. Även under det förra styret då det fanns möjlighet att skriva lokala kursplaner låg den centralt planerade kursplanen fast. Endast i liten skala kunde variationer introduceras, lärarens eller skolans egna förslag implementeras.

Skolan utgör ett tydligt exempel på hur politiska beslut, politisk styrning genomsyrar stora delar av samhället. Skolan, med sina hundratusen lärare och miljoner elever styrs obönhörligt av skollag och kursplaner. Lektionerna styrs av läroböcker som styrs av kursplaner som formulerats på högsta nivå av riksdag och regering. Att påverka dessa är svårt i någon större omfattning, i någon mån kan prioriteringar göras, fokus kan flyttas, något kapitel i en lärobok kan hoppas över, någon lektion kan ägnas åt något som inte finns i kursplanen på lärarens eget bevåg, men inte blir det ofta .

Jag har tidigare försökt påvisa hur djupt förbunden traditionen med skolämnen och undervisningsmetodiken är med mänsklig vandel och psykologi. De tycks självklara och förändring känns som något väsensfrämmande för det mänskliga psyket. Både urval av ämnen och pedagogik har jag försökt analysera som varande ett arv från den logiska tradition som uppstod under antiken och som något allmänmänskligt, något som uppstår i alla kulturer där det finns undervisning.

I det här kapitlet ska jag föreslå en ny uppsättning ämnen som skulle kunna gälla sekundärundervisningen i högstadiet och kanske de högsta klasserna i mellanstadiet. Ett nytt urval ämnen kräver att andra tas bort från kursplanen. Antalet timmar är inte oändligt. Därför behöver en helt ny kursplan skapas, med nya ämnen som ersätter de gamla.

För att kunna låta de icke-elementaristiska ämnena ta plats måste andra tas bort vilket i förlängningen leder till en genomgripande reform av den tradition som levt så länge. Prioriteringen av icke-elementaristiska ämnen leder till ett ifrågasättande av den rådande ordningen och en skepsis

inför det som varit det viktigaste i skolan, dels det elementaristiska som präglar pedagogiken, men också själva ämnena.

Vissa av de ämnen som anses viktigast kan vid närmare påseende visa sig vara av mindre betydelse. Dessa s.k. kärnämnen bär med sig en elementaristisk tradition som fötts ur olika omständigheter som rör ämnets beskaffenhet och dess relation till verkligheten. Även ämnets representerbarhet, benägenheten hos det att göras åskådligt och schematiseras på olika sätt har påverkat.

Ofta kan det röra sig om möjligheter till visualiseringar, modelleringar, åskådliggörande eller möjligheten att upprätta ett regelverk som eleven sedan ska följa. De grammatiska reglerna, matematikens lagbundenhet är några exempel som jag analyserat och påvisat förekomsten av i nuvarande undervisning.

Tre ämnen har särskilt kommit på tal: svenska, matematik och historia. Dessa ämnen uppvisar alla tendenser till att vara elementaristiska. De är sedan gammalt sådant som ansetts elementärt. "Grundläggande" kunskaper i dessa ämnen har ansetts vara en förutsättning för ett någorlunda lyckosamt liv. De har hört till allmänbildningen för alla. Den som inte kunde t.ex. den nationella historien var gediget okunnig. Detta var något man lärde sig i de lägsta klasserna, liksom man lärde sig rättstavning och de fyra räknesätten. Det tillhörde det som alla skulle kunna i ett modernt och utvecklat samhälle.

Dessa "kärnämnen" kan man tycka är oundgängliga för allmänbildningen. Men utan att förminska deras betydelse kan en omfördelning göras. Svenska kan sägas vara något man sysslar med i alla ämnen, allt sker ju på svenska, matematik kan ingå i alla ämnen, historia likaså.

När idéer om systemets ärlighet och verklighetsförankring synas på allvar kan också andra traditionella synsätt på uppsättningen ämnen kritiseras. Varför är bara tre naturvetenskapliga ämnen representerade, ger det en korrekt bild av den vittförgrenade vetenskapen? Är SO-ämnena vetenskapliga? Varför dessa ämnen? Var finns en diskussion om vetenskap, vetenskaplighet, om relationerna mellan naturvetenskap och samhällsvetenskap, om deras olika metoder och betingelser? Bör humaniora nämnas? Är det en vetenskap?

Realämnenas införande var en revolution på 1800-talet som innebar att latinskolan övergavs. Idag har vetenskapen utvecklats till den grad att de gamla skolämnena inte längre kan göra rättvisa åt det nuvarande läget. Undervisningen måste bli mer trogen den existerande nivån i den vetenskapliga utvecklingen.

Inom samhällsvetenskapen råder samma förhållanden. Dessa tas inte upp till diskussion med eleverna. Istället fås ett tillrättalagt material som inte har någon förankring i verkliga förhållanden, forskningsläge etc.

Många av de ämnen som jag föreslår är nya åtminstone mätt med skolmätt. Ämnen som ekonomi, psykologi, sociologi, har blivit viktiga under de senaste hundra femtio åren. Andra har varit yrkesutbildningar för en elit som velat behålla sitt monopol på kunskaper som t.ex. juridik, medicin. Teknik är också ett ämne som i sin högsta form kräver en högt ansedd universitetsutbildning (ingenjörutbildning). Praktiska ämnen har av hävd till hört till hantverkarskrånas domän.

En ny planering, ny uppsättning ämnen, omstrukturering blir således nödvändig när man vill införa icke-elementaristiska ämnen i läroplan och kursplaner. Den icke-elementaristiska pedagogiken har som sagt större tillämpbarhet och kan kommunicera med rådande samhällsliga omständigheter.

Följden av dessa tankar blir till slut ett förslag till ny timplan, en timplan med de ämnen som ska studeras och antalet timmar som ska ägnas åt ämnet. I sin korthet är timplanen den extrema, kortfattade kursplanen. Här kan utläsas vilka ämnen som ska studeras, vilka som anses viktigast (vad

som får flest timmar). En ny timplan kan bäst studeras i jämförelse med den gamla. Man kan då tydligt se vilka ämnen som tillmätts störst betydelse, de s.k. "kärnämnen", vilka som inte betonas, vilka ämnen som inte ägnas utrymme.

Realämnen var en reaktion mot latinpluggandet men detta skedde på 1800-talet, för snart 200 år sedan. Nutiden har väsentligt förändrats jämfört med gångna tider. Nu behövs nya ämnen. Samhällskunskap var en gång nytt och därför ett intressant exempel på ett nytt ämne som försökte häva det samhällsfientliga i skoltraditionen. Det är inte skapat av vetenskapen eller kyrkan. Möjligen kan staten sägas ligga bakom som den förmyndare den är för all skolverksamhet. Man kan annars hänföra dess ursprung till just skolans vetskap om hur mycket skolan inte tar upp av samhällsfrågor. Samhällskunskapen skulle hjälpa till att parera den brist på verklighetsförankring som fanns. Men samhällskunskapen kan sägas ha misslyckats just för att ämnet är en produkt av skolan med dess brister. Bristen som lyser igenom inom samhällskunskapen ligger just i att det är ett fabricerat ämne, ett ämne som inte förekommer ute i samhället. Det symboliserar just den svaghet som skolan alltid har plågats av. Ämnet skulle införa lite politik, lite juridik, lite statskunskap för att detta saknades vilket upplevdes som något negativt. Det skulle också vara mer näraliggande i tiden, mer aktuella samhällsfrågor skulle vidröras, eleven skulle bekanta sig med samtidshistorien. Men resultatet är magert. Avgrunden mellan skolan och verkligheten förblir lika påtaglig. Samhällskunskapen blir obehövlig om samtidsaspekten tillvaratas i ämnen som ekonomi, eller juridik (om undervisningen är icke-elementaristisk)

Även ett mediaämne borde införas. Vad skulle kunna vara mer relevant än ett ämne som tar upp och förklarar alla de medieformer som växer fram? Dessa utmärker i alla högsta grad vår samtid, de kommer i framtiden bli så dominerande att de kanhända kan sägas bestämma den. De nya formerna samexisterar med de gamla medieformerna som tidningar, radio och TV. Även dessa kommer givetvis vara del av ett massmedialt samhälle och kräver sina studier, studier som nästan saknas helt i skolan i dag. Det närmaste man kommer ett medieämne är i svenska där det ingår som en liten del.

Man skulle genom dessa reformer frångå humanismen, humanismen som genomsyrar all verksamhet. Den har en positiv klang men behäftas av egenskaper som gör dess avläggare illa anpassade till ett skolsammanhang. Humanismens symbios med det statliga utbildningssystemet, det jag kallat det preussiska systemet, när staten tog över efter kyrkan, gjorde den obligatorisk, allmän etc. vilket har tagit en del av dess legitimitet ifrån den. Den stratifierar, sorterar och reducerar det potentiella kunskapsinhämtandet.

Jag föreslår således att tre s.k. kärnämnen tas bort från timplanen: svenska, matematik, historia. Dessa kan integreras i andra ämnen. Speciellt svenska borde ingå som en naturlig del i alla ämnen. Färdigheter som läsning skrivning, argumenterande, redovisning etc. kan övas i alla ämnen. Matematik flyttas till ämnen som teknik och ekonomi, statistiska undersökningar kan utföras även inom samhällsvetenskap och humanistiska ämnen. Geografi kan överges i sekundärundervisningen som ämne. Dock kan man då och då ta fram en karta i andra ämnen för att repetera det eleverna lärt sig.

Mina idéer rör endast läsämnen; slöjd, idrott och hälsa, hem- och konsumentkunskap t.ex. har jag inga synpunkter på. De kan fortsätta att vara en del av undervisningen

Ej heller främmande språk som engelska, moderna språk, modersmål har jag berört trots att även de omfattas av elementaristiska defekter. Innehåll får ofta stå tillbaka för form och struktur. Elementär språkundervisning är i sin traditionella form elementaristisk (kapitel 8)

I min timplan för sekundärundervisningen som börjar i högstadiet ersätter 9 ämnen 11: svenska, matematik, fyra SO-ämnen, tre NO-ämnen, bild, musik får stryka på foten och ersättas av ett vetenskapsämne lämpligen kallat "vetenskap", ett konstämne; "konst", juridik, politik, ekonomi,

medicin, ett ämne som inkluderar psykologi, sociologi, etnografi och kulturanthropologi, sedan ett media-ämne, och teknik.

Dessa ämnen skulle behandlas med en icke-elementaristisk pedagogik givetvis. Således skulle alla ämnen ha dagsaktuella inslag, man skulle vara informativ etc.

De nya icke-elementaristiska ämnena, kort presentation

1) Ekonomi:

Termer som vinning, utsugning, profit, girighet har ingen vidare klang. Faktum är att ekonomisk verksamhet ofta har setts på med en stor dos skepsis. Handelsidkare och köpmän har inte haft gott rykte för att inte tala om den värsta sorten av dem alla - ockraren. Är alla dessa inte bara ute för att sko sig på andra, luras på olika sätt för att tjäna pengar? Denna skepsis kan iakttagas hos en rad av samhällets främsta företrädare.

Kyrkan kan vara ett första exempel. I kyrkan ägnar man kraft åt högre ting än ekonomiska spörsmål. Den må ha varit rik men det blev den inte av handel utan av donationer och skatteintäkter. Kyrkan har således andra sätt att tjäna pengar på än köpmannen. Det andliga står i motsats till det världsliga sökandet efter penningen. Girighet är en döds synd vilket predikas av varje rättrogen församlingspräst.

Att undervisa i detta är inte försvarbart i moraliskt hänseende enligt kyrkan, det är definitivt att lära sig fel saker. Pengar anses vara av ondo och något som förknippas med mörka makter. Det tar uppmärksamheten från det viktiga, det själsliga, det andliga. Lärdomen borde enligt kyrkan baseras på det skrivna gudsordet och inte sammanblandas med något som är förknippat med gudlöshet och förtappelse.

Även andra har ett horn i sidan till ekonomisk verksamhet: konstutövare t.ex. Konsten kan sägas stå i ett motsatsförhållande till snöd vinning. Konsten står högre än all mänsklig strävan och har enligt sina försvarare en överordnad ställning. En konstnär strävar mot det sköna, eller i den moderna konsten det provocerande eller tankeväckande. Drivkraften är inte heller här att berika sig. Även här är det högre ting som har företräde. Konstnären vill alla möjliga goda ting, uttrycka sig, spegla samhället, förnya, delta i politisk debatt, allt högre syften än att tjäna pengar. Därför är konst ofta finansierad av andra, konstnären är och ska vara fattig.

Till en tredje grupp som inte premierar kunskaper i ekonomi kan räknas vänsteridealister. Här är renheten i den ideologiska övertygelsen att ekonomisk verksamhet är en form att utnyttjande av de svaga, utsugning av underklassen i syfte att göra så mycket profit som möjligt. Grunden lades av Marx och anhängare av idéerna har avlöst varandra under 1800- och 1900-talen. Enligt Marx ska kapitalismen som det kallas leda till världens undergång på grund av ohämmad kapplöpning efter rikedom. Att lära sig om kapitalism kan inte vara något lovvärt enligt dessa.

Humanister, kyrkan, socialismen kan således sägas vara emot ett ekonomiämne i skolan. Eviga värden, inte ekonomiska värden; välgörenhet, oegennyttia, generositet, att ge utan motprestation, utan att den andre blir skyldig något, är att föredra framför ett utbyte av tjänster.

Avsaknad av pytagoreiska upptäckter där en fast och solid struktur och mönsterbildning kan ses har säkert också bidragit till att ämnet inte vunnit acceptans inom skolväsendet.

Men att lära sig något om ekonomi gör inte någon till kapitalist, till gudsfien eller antikrist. Ekonomi är en högst vardaglig form av verksamhet som alla är inbegripna i. Rik eller fattig måste man försöka skaffa det man behöver för att överleva. Den tid är förbi när självhushållning var ett alternativ. Att köpa och sälja måste alla syssla med, motvilligt eller inte.

Detta har inte helt förbisetts av skolutvecklarna i kursplanen. "Konsumentkunskap" finns i kursplanen i ämnet "Hem- och konsumentkunskap". Både hushållsekonomi och privatekonomi finns representerat: Skolan ska "utveckla medvetenhet om vilka konsekvenser valen i hushållen får för hälsa, välbefinnande och gemensamma resurser" (*Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet* 2011 sid. 42) "Undervisningen ska också bidra till att eleven utvecklar kunskaper om konsumtionens villkor, om sparande, krediter och lån" (sid. 42). Det sägs också att "på så sätt ska eleverna ges förutsättningar att göra välgrundade val när det gäller privatekonomi och kunna hantera olika problem och situationer som en ung konsument kan ställas inför". (ibid. sid 42)

Undervisningen tycks inriktad på unga, ofta med en underliggande moral; "konsekvenser" är ett typiskt sådant moralord. Den som inte sköter sin ekonomi drabbas av "konsekvenser". Det antyds att man inte ska låna för mycket eller spendera mer än vad man har råd till. "Gemensamma resurser" kanske är familjens eller samhällets resurser som ska tas hänsyn till. Varje familj kallad "hushåll" är en arena för "val". Valen i hushållen, tycks det, kan få konsekvenser också för hälsa och välbefinnande.

Kursplanen i geografi från år 2000 tar upp en del ekonomiska frågor. I kursplanen 2011 ägnas ett minskat utrymme åt ämnet. Det är främst när det rör sig om samspelet mellan människa och natur i behandlandet av miljöaspekter som en del ekonomiska frågor kommer in. Transporter, människors försörjning och konsumtion, handel och ojämlikheter i livsomständigheter hos världens befolkning är också några inslag. (ibid. sid.162-163)

Ekonomi figurerar även i samhällskunskap. I årskurserna 1-3, 4-6 och 7-9. Pengar och betalning nämns för årskurserna 1-3. "Samhällsresurser och fördelning" för årskurserna 4-6 och 7-9. Andelen ekonomi är större än i hem- och konsumentkunskap. Här finns representerat företagsekonomi och arbetsmarknad, ekonomisk statistik, nationalekonomi för årskurserna 7-9 För årskurserna 4-6 tas privatekonomi upp liksom skatter. Man ska behandla "ekonomiska villkor för barn i Sverige och världen". Ekonomi utgör ett segment av fem i årskurserna 4-6 och 7-9 vilket motsvarar ungefär en femtedel av kursen.

Ett ekonomiämne skulle behandla dessa frågor mer utförligt, det skulle uppta fler timmar, mer utrymme. Man skulle kunna behandla ekonomins historia, planekonomi vs marknadsekonomi, gå igenom olika sektorer, ge en vidare förståelse för staters ekonomi (nationalekonomi) och ekonomiska villkor för företag och organisationer. Även det som idag ingår i undervisningen kan tas upp som hushållsekonomi etc.

2) Juridik

Juridik liksom ekonomi har aldrig varit ett skolämne vilket kan förvåna. Det handlar ju om lagar och regler och därför borde det elementaristiska systemet välkomna det. Men kanske är det inte så elementaristiskt som man kan tro i förstone. Lagarna är skrivna av människor, de är inte naturbestämda eller gudomliga. De förändras med lagstiftningen och erbjuder ingen evig ordning. Dessutom avkunnas alla domar av människor, den mänskliga bedömningen ligger till grund för varje utslag i rättsväsendet och löper därför risk att ibland vara felaktig.

Juridik var ett av de fyra universitetsfakulteterna och har rötter både i medeltiden och antiken vilket också kan tjäna som förklaring. Universitetsämnen var det man förberedde för inom skolan. Man studerade det inte i de förberedande stadierna. Att juridik också i denna undervisning räknades som en yrkesutbildning kan också spela in. Skolan sysslar inte med regelrätt yrkesutbildning.

I ämnet juridik för grundskolan skulle juridikens historia vara en nödvändig ingrediens. Ansträngningarna att skapa en systematik och genomarbetad struktur åt juridiken har varat i tusentals år. Strömningar som särmärker juridikens historia som den kanoniska rätten, naturrätten etc. kan behandlas. Man kan ta upp studier i människans villkor, att leva i ett samhälle, respektera andra, respektera lagar, ta hänsyn, verka för samordning, ömsesidighet, rättvisa. Filosofiska aspekter blir naturliga, tanken att känslan för rättvisa kanske är medfödd, gemensam för alla, kan vara ett diskussionsämne.

Man kan tänka på hur rättsväsendet har uppstått, om det finns en beredvillighet att anamma det eller om det sker med tvång. På andra områden finns också gemensamma regler som alla enas om t.ex. inom idrott. Det kan vara ett jämförelseobjekt.

Många aspekter kan tas upp som rättssäkerhet, mänskliga rättigheter, straffets filosofi, avskräckning.

Man kan betänka hur rättsskipningen är organiserad med polisväsende, åklagare, man kan ta upp hur det går till vid ett mål. Olika typer av mål kan nämnas och beskrivas, olika typer av rättsinstanser likaså.

Det rör sig om en omfattande lagstiftning. Samhället är reglerat av dessa lagar, lagarna ska efterlevas och rättsskipningen ska se till lagarna följs. De som är skyldiga till brott ska straffas, ingen oskyldig ska dömas. Man kan meddela eleven att rättsväsendet inte är perfekt, många felaktiga domar fälls trots försök att undvika dem.

De olika områdena inom juridiken kan nämnas; de olika instanserna (här finns en fara för elementarism, modellritande på tavlan, trädidiagram) juridiska termer kan det även gå begrepps-elementarism i, det behöver dock inte förbjudas.

I dagens skola finns inslag av juridik särskilt i samhällskunskap, i årskurserna 4-6 och 7-9: för årskurserna 7-9 talas det om "rättigheter och rättsskipning", en del om mänskliga rättigheter. Här nämns också som studieobjekt "rättssystemet i Sverige och principer för rättssäkerhet. Hur normuppfattning och lagstiftning påverkar varandra. Kriminalitet, våld och organiserad brottslighet. Kriminalvårdens uppgifter och brottsoffers situation" (*Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* sid. 203). I årskurserna 4-6 sägs att "samhällets behov av lagstiftning, några olika lagar och påföljder samt kriminalitet och dess konsekvenser för individen, familjen och samhället" ska studeras (ibid. sid. 202). Här ses exempel på konsekvensmoral igen.

Sammantaget är det mycket lite juridik. Ämnet upptar bara en liten del i kursplanerna vilket inte är tillräckligt. Ingen helhetsbild ges. Endast bristfälliga kunskaper erbjuds inom ett viktigt ämne för samhällets organisering.

3) Konst

Ett konstämne skulle ta upp de konstarter som finns: musik, litteratur, arkitektur, bildkonst, skulptur, dans, mode, design, film, teater, TV. Varje genre har sin historia, sin teknik, sin marknad, sin distribution, sin publik etc.

Många filosofiska aspekter kan belysas som t.ex. skillnaderna i status mellan olika konstarter och inom konstarterna. I varje finns en uppdelning i finare och sämre. När detta diskuteras kan man

vidröra problemet med konstnärlig kvalitet. Man kan fundera över den eviga frågan om vad som är bra konst, om populärmusik är sämre etc. En ärlig diskussion om detta skulle verka upplysande

Konstämnet ger möjligheter att också utöva konst. Det som görs i bildämnet och svenskämnet och musikämnet idag kan flyttas till detta konstämne. Eleverna kan ges möjlighet att pröva på de olika konstarterna

En icke-elementaristisk approach medför att dagens konstmarknad studeras, dagens konstdebatt nämns och att dagens levnadsvillkor för konstnärer, konstens finansiering idag etc. studeras.

Skönlitteratur studeras idag i svenska, bildkonst i bildämnet, musik i musikämnet, medier och populärkultur finns medtaget i samhällskunskap i årskurserna 4-6 och 7-9.

Studiet av skönlitteratur har dragits ned i svenska, nu är det speciellt i högstadiet en del skönlitteratur, poesi, "berättande text" men även" texter som kombineras med ord, bild och ljud". "TV-serier, teaterföreställningar och webbtexter" föreslås som studieobjekt för högstadiet (*Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 sid. 226*)

4) Vetenskap

Inom detta ämne skulle all vetenskap samlas, naturvetenskapen, humaniora och de samhällsvetenskapliga disciplinerna

Även inom vetenskapsämnet skulle en icke-elementaristisk metod ge diskussioner och information om olika aspekter av vetenskap, både historiskt och i samtiden. Vetenskapens historia vore en naturlig del, vetenskapens filosofi, dess metoder likaså. Mediehändelser som nobelpriset kan vara ett inslag liksom populärvetenskapens innehåll.

De laboratorieövningar som traditionellt används ger en falsk bild av vetenskapen idag. Här kan informativitet ge betydligt gedignare orientering i vad vetenskap och vetenskaplig metod är, hur den skiljer sig åt i de olika vetenskapsgrenarna.

Alla ämnen kan inte anställa experiment t.ex. Åtminstone är det svårare i vissa ämnen än i andra. Men den experimentella metoden är en av de viktigaste och bör studeras ingående. I andra ämnen blir vetenskapen en blandning av olika metoder, där olika teorier får ge exempel på olika tillvägagångssätt.

Vetenskapsämnet jag föreslår skulle ha varit mer elementaristiskt om det hade gällt de vetenskaper som upptäckt eviga lagar. Det gäller t.ex. fysik eller kemi som i den traditionella skolan ansetts viktiga. När man inkluderar alla vetenskaper i ett enda ämne breddas perspektivet. Vetenskaplig metod och kunskapsteori blir viktigare. Jämförelserna mellan olika vetenskapers arbetsmetoder blir en naturlig del av ämnet och eleven får en vidgad kännedom om deras existensvillkor.

Icke-elementaristiska ämnen kallar sig också vetenskaper och denna strävan efter vetenskaplighet kan analyseras. Vissa ämnen kanske inte kan vara vetenskaper i egentlig mening. Man kommer här in på filosofiska aspekter som kan knytas till aktuella vetenskapliga debatter. Det är önskvärt att sådana försök att dela med sig av aktuella diskussioner som är relevanta för dagens forskning ingår om man vill sträva efter icke-elementaristiskt innehåll.

Vetenskap som ämne motiveras utöver den informativa approachen av att vetenskap präglar den civilisation vi lever i. De är en källa till stolthet och anses leda till utveckling. I den preussiska skolan var tanken att denna stolthet skulle gälla nationens utveckling och vetenskapliga framsteg eller västvärldens. I ett globalt perspektiv kan den globala utvecklingshistorien tas upp. I ett globalt

perspektiv är västerlandets bidrag viktiga. Redan idag sker dock mycket av utvecklingen på andra platser än i väst vilket kan tas upp. Det vore att göra kunskapsinnehållet aktuellt.

En annan sak som kan förknippas med ett icke-elementaristiskt tillvägagångssätt är att ta fasta på att även inom områden styrda av naturlagar finns ett stort spektrum av icke förutsägbara inslag som nu kan förstås. Den moderna forskningen har nu kommit så långa att man kan bearbeta slumpmässiga utfall och oordnade strukturer på ett helt nytt sätt med datorsimuleringar och statistiska metoder.

5) Media

Media är ett aktuellt och nödvändigt ämne som ger möjlighet att bättre förstå dagens värld. I det kunskaps- och informationssamhälle som växt fram blir det mer och mer viktigt att använda och behärska de nya kanalerna för information. Främst bör då nämnas den utveckling som datorerna lett fram till. Internet är nu en del av vardagen för de flesta människor och användandet av det kommer med stor sannolikhet att öka.

Att lära sig om media blir därför oundgängligt. Det kan också vara intressant för eleven eftersom det skulle uppfattas som relevant och användbart speciellt om undervisningen är icke-elementaristisk. Ekonomiska, social och psykologiska aspekter kan tillämpas liksom alla de andra icke-elementaristiska metoder som jag gett exempel på tidigare i denna skrift.

Media är icke-elementaristiskt så till vida att människors internetvanor, radios, TV:s och tidningars aktiviteter verkar så mångskiftande att de inte kan formuleras i termer av lagbundenheter. Här är friheten ett honnörsord liksom yttrandefriheten och tryckfriheten.

Men lagar spelar en roll även för mediernas verksamhet. En lagstiftning finns som reglerar mediernas handlingsutrymme. Kunskap om dessa regler framstår som angelägna då vem som helst kan publicera sig på nätet. Dessa kunskaper skulle komplettera det som eleven lärt sig av egen kraft genom att vara aktiv på nätet vilket ofta är bristfälliga kunskaper.

En annan reglering sköts internt av medierna. De s.k. etiska reglerna ska kompensera för avsaknaden av lagstiftning för medier. Efterlevnaden av dessa bevakas av medierna själva.

Kännedom om dessa regler skulle vara angelägen i dessa dagar då var och en kan skriva i offentligheten. Även fenomen som nätmobbing och ren förföljelse kan kanske stävjas om det förs upp till diskussion i skolan.

Internet har hunnit komma med i kursplanerna. En kätthäst i sammanhanget utgörs av de frekventa hänvisningarna till vikten av källkritik bl.a. i samhällskunskap (*Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet* 2011 sid. 200), historia (ibid. sid. 172) och religion (ibid. sid 187). Denna anses extra viktig i dag då eleven kan leta information på nätet där källorna inte alltid är trovärdiga. Den gamla läroboken och det som kunde hittas på bibliotek kändes tryggare.

Men denna problematik är inte utförligt behandlad i de gamla kursplanerna. Källkritik i historia, journalistik, kan göras mer förståeligt i ett media-ämne. Exempel kan hämtas från journalistik där källvärdering är en viktig del av arbetet. Analyser av avsändare, med möjliga egenintressen, styrda av social position, avsikter, strategier kan göras i detta ämne. Liknande frågeställningar uppkommer för övrigt även i juridik (jäv) eller i vetenskap (tendens).

Inom nätområdet är utvecklingen ännu i sin linda. Internet och olika kommunikationsmodeller som skapas där kommer med säkerhet att införlivas i skolan. Frågan är hur lång tid det kommer att ta.

6) Psykologi, sociologi, etnografi, kulturanthropologi, socialantropologi

Kunskaper om människor har aldrig varit en prioritet för vetenskap eller skolsystem. Människans beteende har sällan uppfattats som tillräckligt regelstyrt för att kunna studeras. Enligt kyrkan styrs de av låga drifter och uppmärksamheten skulle riktas mot något mer högtstående som naturen, den skrivna texten eller planeternas eviga banor.

Sociologi och psykologi som har som objekt människan har bara några hundra år av historia. Antropologi är ännu yngre. Ett bevis på dessa ämnens marginalitet inom den traditionella bildningen är utelämnandet av dem i skolsystemet.

Dessa ämnen har en historia som inte alltid framstår som så respektingivande. Sociologin studerade ofta de lägre klasserna, de som vetenskapsmännen själv inte tillhörde. Ännu idag är studier om de högre samhällsskikten ovanliga. Etnografin har en ännu tvivelaktigare historia. Främmande, "primitiva" folkslag utgjorde studieobjektet. Kulturskillnader och språkförbistring försvårade en korrekt förståelse av objektet. Den dominerande rasismen skapade också grogrund för misstolkningar och felslut. Inom psykologin drogs ofta slutsatser om hur människan fungerar genom studier av psykiskt sjuka. Även myter har inspirerat till tolkningar om hur det mänskliga tänkandet är uppbyggt.

Dessa intellektuella traditioner kan sägas vara elementaristiska så till vida att man börjat studiet av människan genom att ägna sig åt det avlägsna i tid eller rum, det främmande, för att därifrån sedan närma sig det aktuella, det närvarande, det all dagliga och vanliga, normala.

Man studerade ofta det avvikande kanske för att det var det mest fascinerande, det som väckte nyfikenhet. Att studera västerlandets medel- eller överklass eller ännu hellre vetenskapsmannen själv var inte lika intressant. Om det egna samhället eller mentaliteten uppstår en självblindhet som gör det svårt att se tydligt och klart de utmärkande dragen i dem.

I dessa dagar när genetikerna fastslagit att endast små skillnader finns mellan människor kan en ny vetenskap ta form. Den skulle kunna ta sin utgångspunkt i att studera det som är gemensamt för alla samhällen, alla kulturer, alla människor. Utvecklingen mot en gemensam kultur pekar i den riktningen. En enad världskultur medför en mer homogen vetenskap.

Det är i själva verket omöjligt att skilja på sociala och psykologiska faktorer när människor ska studeras. Dessa flyter ihop, har så många beröringspunkter att det blir ofruktbart att tänka i sådana termer. Etnografin, med sina arbetsmetoder och tänkesätt kan också införlivas i ett större ämnesområde som studerar människan, var den än befinner sig.

Ett skolämne skulle kunna skapas där människors beteende, psyke, skulle studeras oberoende av vilken kultur eller samhällsklass människorna tillhör. Det skulle rikta in sig på hur människor agerar, beter sig, resonerar, hur de "fungerar", hur de interagerar med omgivningen, med andra människor. Tänkesätt som religiösa föreställningar, människor och tro, traditioner, vanor, värderingar, normer, allt som hör ämnet till skulle här ha sin plats. Att införliva i undervisningen relationer med andra, familjerelationer, vänskapsrelationer, kärleksrelationer, känslor, tänkande, förståelse, skulle ibland tangeras filosofi. Detta är naturligt eftersom många ämnen från början var föremål för filosofiska undersökningar. Det nya ämnet skulle kunna inspireras av det som de forna tänkarna uppnått och dessutom göra det icke-elementaristiskt, t.ex. genom att aktualisera ämnet och vända sig till målgruppen ungdomar med relevant material som influerats av den tid vi lever i, anpassat till dagens levnadsvillkor.

Studier av människan skedde enligt det traditionella systemet i ämnen som litteratur (grammatik) och historia. Genom att lära sig om fiktiva gestalters själsliv och öden, uppnåddes människokännedom. Likaså i historia lärde sig eleven om hur livet kunde gestalta sig. Det gav kännedom om det förflutna, om det eviga människoödet och lärde ut att människan alltid är densamma. Stora personligheter ur historien ansågs vara lämpliga att studera. De skulle inspirera till efterföljd och utgöra exempel på moralisk förträfflighet.

Även här kan den elementaristiska omvägen konstateras. Det var aldrig den nu levande människan som ingick i kursplanen. Det var endera fiktiva gestalter som ofta rörde sig i historiska miljöer, eller rent historiska personer från det förflutna som studerades. Detta ledde till och leder till, eftersom systemet inte nämnvärt förändrats, att det skapas ett främlingskap inför det nutida. Dagens värld med sina människor utelämnas och eleven lär sig inte något om den aktuella livssituationen för människan.

7) Teknik

I dagens skolplan ingår teknik som ämne i alla årskurser i grundskolan. Den har utvecklats från att en gång ha varit ett slöjdamne till ett läroämne som konkurrerar om timmar med NO-ämnena. 800 timmar ska ägnas NO-ämnena fysik, kemi och biologi och teknikämnet.

Teknik står ganska nära fysik men har en egen kursplan. I detta sammanhang där jag kritiserar dagens ämnen och kallar dem elementaristiska har teknik en särställning. Den är en de mest icke-elementaristiska i kursplanen. Den bryter av på flera sätt. Det praktiska har en stark ställning, en samhällskoppling finns liksom krav på att se den historiska bakgrunden och teknikens påverkan på vardagslivet. Teknikutvecklingen ska studeras och den nutida kommunikationsindustrin är ett inslag. Något som betonas är reflekterande över "tekniska lösningar", ett konkret tänkande som har stor utvecklingspotential. Där kan en läroordning skapas som går från ritningar och skisser till konkret utformning.

Orsakerna till att detta ämne tycks så fritt från traditionen är svårt att spekulera i. Det är nytt och avviker kanske på grund av en insikt om skolans problem med sitt tunga arv. Själva ämnet har heller aldrig varit del av undervisningen i det västerländska skosystemet trots att teknik har en tradition sedan antiken med skrifter i diverse ämnen. Dessa har dock inte studerats i skolan.

Några beräkningar eller annan verksamhet som involverar matematik tycks inte ha inkluderats, åtminstone betonas det inte. Idén som jag lagt fram i ett tidigare avsnitt om att delvis ersätta matematik med teknik där matematiska operationer kan ingå som en naturlig del tycks främmande för författarna av kursplanen.

Kursplanen vill åstadkomma en "teknisk medvetenhet". En sådan tanke passar in i en icke-elementaristisk pedagogik. Medvetenhet är önskvärd inom alla områden och det kan gälla alla de ämnen jag föreslagit. Att sträva efter att skapa en större medvetenhet hos eleven om andra människor, om yrkesliv, om samhället, världen och inte minst sig själv är önskvärt.

Jag har således inga större invändningar mot hur kursplanen är formulerad i detta ämne. Däremot kan det utökas och göras till ett kärnamne. Jag ser gärna ett ökat antal timmar, ämnet kan ges mycket resurser. Det kan bli till ett nutidsorienterande ämne som tar över mycket av det som lärs ut inom fysik. Redan nu finns det överlappningar med fysik t.ex. elektronik, materialkännedom, koppling till samhället, miljön. Det är fel att särskilja fysik och teknik genom att införa beräkningar

endast i fysik. Teknik lämpar sig för mätningar genom de skisser, ritningar med måttangivelser som ska göras. Även energi, krafter, olika typer av strålning är delområden som kan läras in i teknikämnet.

De föreslagna aktiviteterna med studier av tekniska lösningar kan jämföras med de "systematiska undersökningar" som traditionellt föreslås inom naturvetenskapsämnena. Men dessa systematiska undersökningar anses förmodligen var en introduktion till vetenskapens metod medan teknik tar upp de fysiska tillämpningarna utförda av tekniker eller ingenjörer. Fysik är vetenskapen, teknik är den "tekniska lösningen", ingenjörens, tillverkarens område.

Förekomsten av fysik och teknik i vardagen kan märkas i båda kursplanerna. Samhällsanalys rekommenderas i båda. "Ord och begrepp" ingår också i både teknik och fysik. Denna språkingrediens tycks vara omöjlig att slippa undan även i denna icke-elementaristiska kursplan.

Avsaknaden av elementaristiskt tänkesätt märks också i det att det som skulle kunna vara grundläggande i traditionell mening inte har medtagits i någon större utsträckning. Det som vanligen skulle utgöra elementär teknik, hävstänger, block, enkel mekanik som varit känt sedan antiken etc. verkar inte ingå. Av någon anledning är teknikämnet tämligen fritt från elementaristiskt tänkande, nutida och därigenom angelägnare än andra ämnen.

8) Politik

Jag har i ett tidigare kapitel argumenterat för att politik skulle kunna ersätta en del av kursplanen i historia. Politikämnet skulle fokusera på nutidshistoria men även se bakåt, speciellt på den senare historien då vi haft demokrati. Ämnet skulle innehålla material som rör demokratins historia och funktionssätt. Fokus på demokrati skulle inte innebära att den äldre historien skulle komma bort. Dock skulle huvudinriktningen vara att göra samtiden till utgångspunkt för de historiska inslagen.

Kunskaper om den demokratiska utvecklingen i vår historia kan stärka demokratin, enligt mitt synsätt. De demokratiska rättigheterna synliggörs och eleven introduceras i hur man använder sig av de rättigheter som utmärker demokratin, t.ex. yttrandefrihet, organisationsfrihet.

Det är inte så att eleven ska lära sig att bli politiker i politikämnet lika lite som eleven ska lära sig att bli ekonom i mitt föreslagna ekonomiämne eller jurist i juridikämnet. Tanken är att eleven bibringas kunskaper som stärker dem som aktörer i det samhälle de lever i, man kan säga som medborgare, som konsument eller deltagare i det allmänna samtalet.

Politikämnet skulle ta upp partiväsande, partiernas uppkomst och historia, valproblematik som opinionsundersökningar, mediernas bevakning, väljargrupper. Främst nationella frågor blir det naturliga men länder som USA eller maktblock som EU har relevans, USA som en av de största supermakterna med stort inflytande över Sverige och EU eftersom så stor del av maktutövandet sker därifrån. Detta ingår i dagens skola men i allt för ringa utsträckning

Som jag redogjort för i ett tidigare kapitel är idag studier om dagens demokrati främst förlagda till historia, grundskolans senare del i kursplanen. De utgör det fjärde momentet i kursplanen för årskurserna 7-9, vilket betyder att endast ett segment av tretton sammanlagt ägnas åt demokratins historia i historieämnet.

I samhällskunskap ingår också kunskaper om demokrati: "förtrogenhet med de mänskliga rättigheterna och med demokratiska processer och arbetsätt" nämns som ett syfte med undervisningen (*Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet* 2011 sid. 199). Redan i årskurserna 1-3 ska de mänskliga rättigheterna ingå som ett inslag. I årskurserna 4-6 ägnas ett segment (av fem) speciellt åt frågor som rör demokratin, t.ex. demokratiskt beslutsfattande, medborgerlig påverkan på beslut, studier av politiska val och partierna inriktningar.

För årskurserna 7-9 liknar fördelningen den i årskurserna 4-6. Ett segment av fem (20%) sak handlar om demokrati. Det fördjupar vad som påbörjats i de tidigare årskurserna. Något nytt är det internationella perspektivet: Man tar upp EU, FN, Norden, statsskick i världen, internationell konflikthantering. Dagsaktuella samhällsfrågor föreslås liksom vidare studier i de politiska partiernas historia och i de svenska grundlagarna.

9) Medicin

Medicin har liksom andra föreslagna ämnen i denna skrift, inte varit ett skolämne. Man kan se flera orsaker. Dels har det varit en yrkesutbildning, dels ett universitetsämne och därmed något man förbereder inför. Det var också under lång tid inte utvecklat. Få botemedel var verksamma, det dröjde in på 1900-talet innan mediciner kunde tillverkas. Det preussiska systemet hade redan formulerats när medicinen gjorde sina första framsteg.

Medicin är också ett påtagligt praktiskt ämne. Målet för disciplinen är att bota sjukdomar hos människor. Därmed särskiljer den sig från många elementaristiska ämnen som mer inriktar sig på språkstudier eller lagbundenheter i naturen.

Ämnet medicin kan också sägas vara icke-elementaristisk så till vida att människokroppen uppvisar en oerhört komplex biokemi. Några enkla, sköna former har inte upptäckts. Denna komplexitet kan enligt traditionen inte hanteras i skolan. Ett elementaristiskt system kräver förenklingar och abstraktioner vilket medicinämnet inte kan erbjuda.

Dock finns inom biologin exempel på vad som kan var en elementaristisk medicin. De antika skrifterna om medicin har här använts. Det äldsta ska ju enligt traditionen vara det första man börjar med. Ett sådant delämne är anatomin som kan användas som en ordlista på medicinska termer. Varje skelettdel har ett namn som kan läras in, vissa organ var väl kända under antiken och dessa tillsammans med gamla upptäckter som blodomloppet brukar tas med som elementärt material.

Men det komplexa måste tas upp och behandlas ärligt och rättframt i en icke-elementaristisk pedagogik. Komplexiteten kan inte reducera till enkla formler eller begrepp. Här måste översiktliga resonemang och exempel tas fram som visar hur komplicerad verkligheten ter sig för vetenskapen, man måste betona att forskning här pågår. Man kan nämna vilka sjukdomar som har ett botemedel och vilka som inte har det. Vissa sjukdomar jobbas det extra mycket med som cancer, alzheimers eller diabetes. Dessa förekommer ofta i media troligen för att det finns mäktiga lobbygrupper och insamlingsprojekt för dessa sjukdomar. De tar också många liv och kan också därigenom vara relevanta.

Medicin består av fler områden än anatomi. Här kan en översiktlig redogörelse för hela den medicinska vetenskapen ge en överblick.

En annan ingrediens man tänker på i en icke-elementaristisk pedagogik för medicin skulle vara att beskriva den sjukvård som existerar i anslutning till det strikt medicinska. Vård är också ett studieämne och samhället försöker på bästa sätt se till att den vården blir så bra som möjligt.

Medicin kan göras tillgängligt och angeläget eftersom det i sig har sådan bäring på den enskilda människan. Alla har varit sjuka och alla kommer att bli sjuka. Erfarenhetsmässigt har eleven inte drabbats av alla sjukdomar och speciellt inte av sådana som kommer med högre ålder och Deweys tankar om en erfarenhetsbaserad undervisning blir även här missriktad. Eleven kan känna till äldre, kanske i den egna släkten. Därför kan en medicin som tar upp livets alla sjukdomar ge en insikt om livets villkor, inte bara för eleven själva utan också för andra.

I dagens skola ingår en del medicin i ämnet "idrott och hälsa". Här förespråkas en "hälsosam livsstil" (*Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* sid 51.) "Fysiska aktiviteter och en hälsosam livsstil" karakteriseras som "grundläggande" (sid. 51) och ska beröra hälsan "genom hela livet" (på samma sätt som jag också förordat detta ovan). Ett avsnitt kallat "Hälsa och livsstil" finns på alla tre stadier: årskurserna 1-3, 4-6 och 7-9. Det utgör cirka en tredjedel i årskurs 4-6 och 7-9 och tilldelas mest tid i klasserna 7-9.

Uttrycket "ord och begrepp" används i anvisningarna på alla tre stadier, vilket tyder på en elementaristisk tankevärld även i idrottsämnet, en intellektualisering av ämnet. "Samtal" ska föras med orden och begreppen enligt samma mönster som i alla andra ämnen när det gäller användandet av begrepps-elementarism.

Inom biologi upptar medicinavsnittet "Kropp och hälsa" i årskurserna 1-3, 4-6 och 7-9 cirka en fjärdedel av kursplanen. Här återfinns en del av det elementaristiska som kännetecknar ämnet sedan 1800-talet: kroppens "uppbyggnad", kroppens fem sinnen, människans kroppsdelar ingår i undervisningen i årskurserna 1-3. I årskurserna 4-6 och 7-9 nämns något om sjukdomar och vissa hälsofrågor tas upp. Mycket medicin blir det inte. Här finns en del omsorgsfrågor som rör individen men inte mycket av det rent medicinska perspektivet. Sjukvården, hur den är organiserad, hur man bäst tar del av den, berörs inte alls.

Ett icke-elementaristiskt närmande av problemen med hälsa skulle mer tala om diagnosticering, beskrivning av sjukdomar, sjukvård, och de yrken som är involverade: läkare, sjuksköterska, skötare. Psykiska sjukdomar, psykosomatiska sjukdomar borde ingå liksom de politiska aspekterna, finansiering, organisering. Även kunskaper om läkemedel, läkemedelsindustrin kan tas som exempel på en icke-elementaristisk pedagogik.

Timplan

Ett sätt studera skolan är att ta en titt på hur många timmar varje ämne tilldelas. Detta står inte i några kursplaner utan man får ta sig till skollagen där det står anvisat. Fördelningen kallas för timplan och har lämnats oförändrad i de senaste reformeringssträvandena. Timplanen utgör en sorts extremt kortfattad läroplan. Den säger mycket utan att ta någon plats. Man kan se vilka ämnen som anses viktigast (de som får mest timmar). Den hierarkiska ordningen mellan ämnena blir tydlig, med kärnämnen som de som fått mest utrymme och de övriga som fått mindre. Diskrepansen mellan det praktiska och läsåmnena framstår också klart. De praktiska ämnena får färre timmar medan de teoretiska får fler. Timplanen uttrycker hela skolans väsen i korthet. Så här ser den ut:

Hem- och konsumentkunskap	118
Idrott och hälsa	500
Musik	230
Slöjd	330
Svenska eller svenska som andraspråk	1 490
Engelska	480
Matematik	900
Geografi, historia, religionskunskap, samhällskunskap	885
Biologi, fysik, kemi, teknik	800
Språkval	320
Elevens val	382
Totalt garanterat antal timmar	6 665
Därav skolans val	600

Ämnena står i bokstavsordning i denna timplan vilket inte tydligt redogör för systemets prioriteringar. En annan åskådlighet skapas om man sorterar efter antalet givna undervisningstimmar:

Svenska eller svenska som andra språk	1490
Matematik	900
Geografi, historia, religionskunskap, samhällskunskap	885
Biologi, fysik, kemi, teknik	800
Idrott och hälsa	500
Engelska	480
Elevens val	382
Slöjd	330
Språkval	320
Bild	230
Musik	230
Hem- och konsumentkunskap	118
Totalt garanterat antal timmar	6 665
Därav skolans val	600

Här ses tydligt att de viktigaste ämnena är svenska och matematik följt av NO-ämnena och SO ämnena. Skolan ter sig som en institution för kunskapsundervisning, där det intellektuella dominerar.

Praktiska ämnen får mycket mindre undervisningstid. Att skolans val har så stort utrymme kan ses som en följd av de decentraliseringsansatser som funnits speciellt sedan 90-talet

Ett förslag till en icke-elementaristisk timplan

En icke-elementaristisk timplan för andra halvan av grundskolan, första delen i sekundärundervisningen, skulle ersätta de befintliga ämnena i stor utsträckning. Enligt det resonemang som förts ovan skulle många ämnen försvinna och andra, icke-elementaristiska ta deras plats. Omfördelningen skulle synas tydligt i timplanen som får nio nya ämnen som ersätter elva.

Jag har endast behandlat första delen av sekundärundervisningen i denna bok, d.v.s. det som i stort motsvarar högstadiet. Tankarna kan sägas gälla hela sekundärundervisningen men gymnasiet har som påpekats tidigare delvis en annan position eftersom det är större variation i den, eleverna väljer själva en inriktning. Högstadiet är i nuvarande timplan integrerad i den som gäller för hela grundskolan. Både primärundervisning och högstadiets sekundärundervisning är sammantaget i timplanen.

I min timplan som gäller den obligatoriska sekundärundervisningen har jag för enkelhetens skull delat antalet tilldelade timmar med hälften. Sekundärundervisningen kan tidigareläggas något vilket kan försvara räkneoperationen. Således är antalet timmar i den timplan jag förelår hälften av dagens: 3332,5.

Det exakt antalet som ges till varje ämne är en approximation, ett förslag. Men kanske kan denna icke-elementaristiska timplan åskådliggöra hur ett annat system skulle kunna se ut:

Konst	300
Teknik	300
Media	300
Vetenskap	300
Ekonomi	250
Psykologi, sociologi, etnografi, kulturanthropologi	250
Juridik	250
Engelska	250
Medicin	250
Politik	250
Idrott	247,5
Språkval	210
Elevers val	115
Hem- och konsumentkunskap	60

Totalt garanterat antal timmar	3332,5
Därav skolans val	300

Inga ämnen är längre kärnämnen. Antalet timmar har anpassats så att de får ungefär samma utrymme. Mycket av de gamla ämnena som ansågs viktigast har ersatts av nya och/eller integrerats. Dock kvarstår inriktningen på det kunskapsinriktade. Praktiska inslag kan om man vill införas t.ex. i teknik, konst, ekonomi, vetenskap.

Språkets betydelse för inläring har inte minskat. Svenska som undervisnings- och inlärningspråk förblir oförändrat. Som jag sagt tidigare kan svenska språkets ställning stärkas om alla ämnen värnar, utvecklar och sätter i främsta rummet svenska språket.

Skolans eget val när det gäller tidsfördelningen har behållits. Där har jag inga invändningar.

Som synes hamnar konst högt upp i timplanen. Konst skulle göras på ett nytt sätt där det förflutnas dragningskraft ersätts av nutidens. Enligt det synsätt som framlagts kan aspekter av skilda slag, ekonomiska, juridiska, psykologiska, göra att konst förstås på ett nytt sätt. Yrkesvalet konstnär, författare kan nämnas och utbildningsvägar beskrivas.

Även kraven på kunskaper som rör vetenskap, en av humanismens favoriter, är väl tillgodosedda. Det är en av de mest profilerade ämnena i timplanen. Jag har redan beskrivit vad som kan göras pedagogiskt i detta ämne.

Övriga ämnen som fått mest timmar är teknik och media. Ämnena kan göras angelägna och aktuella med den icke-elementaristiska metoden. De förtjänar att få mest timmar eftersom de lär ut sådant som är relevant och viktigt.

Därefter följer sex ämnen som alla fått nästan lika mycket timmar som de fyra första. Dessa ämnen har således i princip samma vikt som de första. Inget skiljer deras tyngd eller vikt i skolan, de har samma värde. De är viktiga läroämnen som kan tilldelas mer timmar enligt regeln om skolans val om det finns en önskan hos skolan att göra detta.

Det ämne som fått minst timmar är hem- och konsumentkunskap. Redan i den gamla timplanen var det så och jag har inte sett något skäl att förändra det. Även elevens eget val, idrott och språkval följer när det gäller antalet tilldelade timmar den gamla timplanen.